

közölni a szülőkkal és a napi sajtó sokszor heves és méltatlan támadásait okos és nyugodt érvelésekkel ellensúlyozni. Szinte irányítani lehetne a közönség felfogását az iskolát illetőleg. Persze nem száraz, elvont tudományos disszertációkkal, hanem finoman megírt, az iskola velejébe vágó dolgozatokkal. Fel kell tárnai az iskolát, hadd lássák, milyen munka folyik falai közt! Ha hibák vannak, ezeknek a megbírálása és megjavítása is a tanár munkája, mert neki kell legjobban ismernie a bajokat s így természetesen a gyógyítószereket is.

Áttérve már most az egyes értesítők pädagógiai programmértekezéseinek megbeszélésére az áttekintés megkönnyítése végett a következő csoportokra osztottam őket: I. Általános pädagógia. II. Család és iskola. III. Metódikai kérdések. IV. Testi nevelés. V. Művészi nevelés. VI. Neveléstörténet.

A testi nevelés csoportjába vettem azokat az értekezéseket is, melyek az alkoholizmussal és más egészségügyi kérdésekkel foglalkoznak.

Dr. Ozorai Frigyes.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Az iskolai fegyelem. Ezen a címen közli a *Revue Pédagogique* 1909 áprilisi száma Henri Doliveuxnek, az alsó-szajnai kerület tanfelügyelőjének azt a szépen megírt tanulmányát, amelyet a múlt őszön a kerületi tanítógyűlés elé terjesztett és amely ez alkalommal általános tetszést keltett. Nagy fontosságot tulajdonít szerző a fegyelemnek, amelyet egyértelműnek tart a neveléssel, nemcsak azért, mert a fegyelem alá foglalható a tanítónak minden ténykedése, amelynek kapcsán közvetlenül hat a gyermekek erkölcsi lényére, hanem azért is, mert igen sok szülő azt hiszi, hogy ha iskolába küldi gyermekét, ezzel már magát a nevelés kötelezettsége alól felmentette. Az ember erkölcsi kialakulása fokozatos fejlődés útján megy végbe és ez a fejlődés az étellel kezdődik, a gyermek tehát már iskolába léptekor erkölcsi személyiség, ezért jogai vannak, amelyeket folyton szem előtt kell tartanunk. A tanítónak az a feladata, hogy ezt a személyiséget igaz emberi természetének megfelelő nevelésben részesítse, hogy a gyermeket fokozatosan alakítsa át emberré. Módszerében legyen egység, az alkalmazott eszközök egy cél felé törekedjenek; legyen benne következetesség, vagyis ténykedései ne keveredjenek ellenmondásba.

A fegyelemnek anyagi feltétele is van. Jól épített, világos, jól fűtött és szellőztetett iskolaépület nemcsak egészséges, de a nevelés szempontjából is fontos, mert ha a gyermeknek túrnie kell, akkor

nem tudja munkáját szabadon, jó kedvvel végezni. A nevelés különböző szempontjai közül a testi nevelés is nagyon közvetlen kapcsolatban van az erkölcsi neveléssel. Gondoskodjunk arról, hogy a gyermekek az óráközi szünetekben játszanak, mert a játéki csak alkalmassabbá teszi őket a munkára. Elegyedjünk közéjük, hogy ilyen módon közvetlen kapcsolatba jussunk lelkükkel és annál nagyobb hatást gyakoroljunk rájuk. Szabad napokon sétáljunk el velük nagyobb távolságra, beszélgessünk velük, meséljünk nekik, énekeltsük őket. Ezt a tevékeny pihenést, amelleti hogy egészséges, erkölcsileg is nagyon előnyös nevelőeszközzé tehetjük.

A túlterhelés épúgy árt a fegyelemnek, mint az egészségnek, ne adjunk tehát apró gyermekeknek házi feladatokat, az iskolai lelkéket pedig gondosan készítsük elő, mert csak így biztosíthatjuk érdekességét és eredményességét. Ez utóbbihoz azonban még arról is kell gondoskodnunk, hogy az előadottakat jól meg is értessük. Ebből a célból a tanítás legyen világos és minden lépésnél szerezzünk meggyőződést arról, hogy a gyermekek megértették-e bennünket. Nemcsak a tanítás közben használt beszéd szavai, de a hanghordozás is fontos, ennek is alkalmazkodnia kell a gyermekekhez és a tárgyhoz. Élénk tanítást és emelleti alapos megértést úgy értünk el a legbiztosabban, ha állandóan igénybe vesszük tanulóink önmunkásságát. Ilyen módon a gyermekekkel való érintkezésünk közvetlenebb lesz, szorosabb kapcsolatokat teremtünk magunk és növendékeink között. Mert az erkölcsi nevelés alapfeltétele, hogy szeressük a gyermekeket és bennük szeretetet keltsünk magunk iránt. Csak így tudjuk értelmüket megnyitni, így hatolhatunk lelkükbe és tudjuk ott nemes érzések csiráit elhinteni. Kölcsönös bizalomnak kell fennállnia tanító és tanítvány között: a gyermeknek nem szabad az iskolában félnie. Félelemmel talán lehet csendet teremteni, de evvel az iskola harc-térre válik, a gyermek képmutatásra hajlik. Fegyelmünk talpköve a bizalom legyen. Higyjünk tanulóinknak, ne vonjuk kétségbe érzéseik nemességét, szavaik őszinteségét, akkor közelednek hozzánk és lelkük nemesedik. Nem szabad vakoknak lennünk a hibákkal szemben, szigorúak is lehetünk, de szigorúságunk alapja a jóindulat legyen.

A büntetés jogosúlt; feladata kettős. A gyermekek nem mind jók, a kevésbbé jókkal szemben meg kell védenünk a jobbakat, mert ók maguk nem tudnak egymás között igazságot tenni. De a büntetés egyúttal megtanítja a gyermekeket a jó és a rossz pontos megkülönböztetésére, amire eleinte nem képesek. A fontos tehát az, hogy a büntetéssel gondolkodásra serkentsük a gyermeket, de ne alázzuk meg. Ne ártsunk értelmének sem, ne adjunk fel tehát büntetésből másolásokat stb.; ennek csak rossz hatása van. Viszont a büntetés

ne mentsen fel az elkövetett mulasztás pótlásától. Alkalmos módon korlátozhatjuk a tanuló szabadságát, ha hibázott, vagy megdorgálhatjuk. De mi magunk kerüljük a büntetésre vezető alkalmat.

Ép ily jogosultnak tartja szerző a jutalmazást, a dicséretet, hogy a gyermek tudatára jöjjön annak, mi a jó vagy rossz az ő cselekedetében. De itt is nagy óvatossággal kell eljárni. Megemlékszik itt szerző a szokásos jutalmazásokról és kívánatosnak tartja, hogy mindig vegyék tekintetbe a magaviseletet is, nemcsak a tanulmányi eredményt, a jutalomkönyveknél pedig fontosságot kell tulajdonítani a tartalmi értéknek.

Ezen elvek helyes megvalósításának egyik alapfeltétele a testület összhangja. Ezt biztosítja a francia iskolákban a testületből alakított fegyelmi tanács, amely három hónaponként ül össze az igazgató elnöke alatt, megállapítja az erkölcsi vezetés általános elveit, kijelöli az intendó és dicséretreméltó tanulókat és gondoskodik a szülők értesítéséről. Második feltétel a szülőkkal való együttműködés. E nélkül nevelésről nincs szó. Ezért ha a szülők nem keresik az iskolával a kapcsolatot, keresse az iskola, világosítsa fel a szülőket a testület felfogásáról, győzze meg őket ennek helyességéről, hiszen az iskola a közönségé, ne zárjuk el tehát a világ szeme elől. De legfontosabb feltétel a tanító jó példája. «Munkájának eredménye saját értékétől függ. Kezdje tehát kiki önfegyellemmel, ideálunk legyen magas, életünk mintaszerű. Munkánkban és viselkedésünkben szigorú rendszer legyen. Magunkkal szemben legyenek nagy igényeink, ha másokat akarunk vezetni.»

K—n.

*

A német nyelv a francia iskolákban. G. Delobel két alapos módszertani értekezést ír a *Revue Universitaire*-ben arról, hogyan kell tanítani a német nyelvet az élőnyelvi oktatásnak középső fokán, a *quatrième* és *troisième* osztályban. Először foglalkozik a szókincs tanításával, azután a grammatikai oktatást tárgyalja. Ami a szókincset illeti, tapasztalatai alapján megállapítja, hogy miféle szók ismeretlenek a tanulóknak átlaga előtt kétévi nyelvtanulás után. Minthogy a kezdő fokon csak konkrét szavakat tanult a gyermek, most főként elvont kifejezéseket, a szubjektív nyelvet kell tanítani, amellettt azonban ki kell egészíteni a konkrét szókinccs ismeretét. Hogy átmenetet teremtsünk, az elvont szókinccset az előző években megszerzett konkrét szókinccshoz kell fűzni. Ez annál könnyebb, mert az elvont szókinccsnek jó nagy része nem egyéb, mint a konkrét szavaknak átviteles, képes használata. De a többi elvont kifejezésnek megtanulását sem bízhatjuk az olvasmányokban vagy